

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1968 ч. сентябрь 27 | ПЯТНИЦА | № 228 (7071) | Өртээ 2 көп.

ЧАЛЫ НАЗЫННЫҢ БАЗЫМНАРЫ

Коммунисттик партияның шыңы дузалачызы Ленинчи комсомолдун тургустунганында бээр 50 чылдыг юбилейинге чейин ам барык ай чыгам үе арткан. Алдар-биле бүргеткен миллион-миллион совет аныктар, оларның дайчыны отряды — Ленинчи комсомол чалыны назынны ол кайгамчык байырлыгыне улам хере башымнар-биле бар чоруур.

Советтер чуртунун аас-кежиктиг анык салгалы бо төгүлдүң бодунун эртен орууче чоргаарал-биле хай көрүнүшүш, тургунучу ажылга, өөредилгеге, хай-никти амыдыралга чедип алган шыдаарангай чедишкенин түңкээр, коммунизм дээш демиселдин чээ-чаа сорулгаларын тодардыр. Өөрүшкү-биле долдунган чырыктыг амыдыралды аңаа кыдыг-дошкун демиселге чаалап берген хөөчүн салгалдык революшчу, дайчыны база күш-ажылчы алдарының чаңылдарына шыңчызын ол база катал бадыйнадыр.

ВЛКСМ-ниң 50 чылы чокушулаан турган, комсомолчу бурузунун, анык икки бурузунун чүрээ өөрүшкү-биле долдунуп, амыдыралы улам-на хайныгышкыныг апар чыдар. Чыл бурунгар оларның чүгө бодалыг турган планнар амыдыралда шадга-ла бодаран, ам улам нарын, улам чугула планнар төртүтүнүп келгилээн. Демиселге кайнаттынган бистик анык гвардиясы ол нарын сорулгалары база-ла аялдары-биле шийитилген шыдар дээринге бузурар бис.

Чээрби анык мүн нежигүнүгү Тываның комсомолу Ленинчи комсомолдун удаас болур төгүлдүг юбилейинге база-ла биче эвес чедишкенингер ужурамып турар. Республиканың муну оолдар, кыстары бо чылын революшчу, дайчыны болгаш күш-ажылчы алдарының черлерин таварты турчы похоттарын эрттирип, оларның түңкелдерин тусай сибетга үндүргүлээн, дайчыны база күш-ажылды хөөчүн ижигилер-биле солун умуражылгалары кылган, төгүлүн хай-хей унелиг материалдарын чыгган. Анык таражыларын, кыргычтарын, туугуларын каш-каш коммунарларын чер-черге организастан. Аныктарының «Чечек» ансамбли Молдавияның найзылы Ишкенин болган ССРЗ-ниң улустарының танчы фестивалыга киришкен, чедишкенингер ойнаш, бедик унелелди ап, шаңналдыг эеп келген.

★

РОССИЯНЫҢ МЕДИЦИНА АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНЫҢ АКТИВИНИҢ ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛЫ

МОСКВА. (СЭТА). Сентябрь 25-те Россия Федерациясының кыдык камгалал органдарының болгаш албан черлериниң ажылдакчыларының активиниң республика чөвүлели хуралы ажыттынган. Иңда партия, совет, профэвилел болгаш хай-никти органдарының, улустар, бүдүрүлгелерин, совхозтарын болгаш колхозтарын төлөө-декчилери кирип турар. Чөвүлел хуралдын чугула-жыр айтыры — «Чонга медицина дузалачызының байдалы болгаш ССРЗ-ге кыдык камгалалың экижилер талазы-биле хемчеглерин дугайында» ССРЗ-ниң Дээди Совединиң доктаалын, 1968 чылдын июль 5-те СЭКП ТК-ның болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалын күсүдүр талазы-биле хемчеглерин дугайында айтырар.

ПРОФЭВИЛЕЛ ШИМЧЭЭШКИНИНИҢ ЧАНГЫС ЭВИ ДЭЭШ

1968 чылдын сентябрь 24-те Москва профтөртүнүн төлөөдериниң ужуражылгыны болган. Профэвилелдериниң Топ чөвүлелиниң даргазы Т. Коростарова баштаган болгаш профэвилелдериниң төлөөдери, профэвилелдериниң Бүгү-вентр чөвүлелиниң чингиле секретары Ш. Гаппар баштаган вентр профэвилелдериниң төлөөдери, хостуг шимч профэвилелдериниң Каттыжымшыкының Топ баштаар чериниң даргазы Г. Баренко баштаган ГДР-ниң профэвилелдериниң төлөөдери, Польшаның профэвилелдериниң Топ чөвүлелиниң даргазы И. Лота-Совинский баштаган польша профэвилелдериниң төлөөдери, Профессорналар Эвилелдериниң Бүгү-вентр Топ Чөвүлелиниң даргазы А. Шеленин баштаган совет профэвилелдериниң төлөөдери, Франциниң Күш-ажылдык Бүтүлүш конфедерациясының КБФ-ниң даргазы Б. Фратон, КБФ-ниң чингиле секретары Ж. Сеге болгаш КБФ-ниң секретары А. Бертеле составыг төлөөдери умуражылгыныгга киришкен.

Ужуражылгында делегейниң профэвилел шимчээшкенинде байдалды чугулажыг көргөн болгаш Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациясының анык-чорудуулары дугайында санал-оолдарын солугулашкан кылган. Ажылчының анык болгаш оол профэвилел органдарының хуралының чангыс эви бөгү ола укур-дуздыг болуп турар дээрин чангыс эп-сеткил-биле демделээн.

Чехославанияда байдалды дугайында айтырыгның талазы-биле чөвүлел хуралдын киришчилери чогуур профтөртүнниң тургунтарының дугайында информацияны бот-боттарының аразында солукшкан. Бо айтырыгның талазы-биле чөвүлелдер профэвилелдериниң аразында кыдык амыдыралыг болгаш кыдык хөдөлүшкенинери мошкатпас ужураш, делегейниң профэвилел шимчээшкенини чарыкларынга болгаш профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациясының алдар, хүндүлүн бузгартырыгга ол чөвүлелдериниң чангыс элтин дайынырыгга анык-латпазы-биле бүгү-ле хемчеглерин алыр ужураш деп, олар демделгээ.

Ужуражылгының кыдыкчилери аям-бүрү напоназ профтөртүнниң аразы-

Республиканың комсомолу беш чылдык шалыгычы туугулары бо чылын чүс-чүс аныктары немей мобилизастан. Ам туугу объектилеринде бүгү ажылчыларының 60 анык хуузу комсомолчулар болуп турар. Бүгү комсомолчуларның чартымында хай кезин нөдөз ажыл-агый бүдүрүлгезинде, транспортта, садыгга, харылаада, улус өөредилгезинде, культура-чырыдышкыны болгаш кыдык камгалал, органдарында анык болгаш оларның кыдык хай күш-ажылдыг кайгамчыктыг үлгөр-чизгээни көргүзүп келген.

Ленинчи комсомолдун 50 чылында алдарыткан социалисттик чарышка хаара туттунушаан, комсомолчу аныктарының бригадалары, элчеглери, фермалары эртен тос айларда бүдүрүлгечи эки түңкелдерин чедип алган. Байыгыла республикада комсомолчу аныктарының 30 анык сүт-барзан фермаларында «Барлык» совхозтун Бижиктин-Хаяда, «Чыраа-Бажы» совхозтун Шың-Бажында, «Сүт-Хөл» совхозтун Ан-Дашта, «Межегей» совхозта, «Хады» колхозта аныктар фермалары шыдаш, социалисттик чарышка үргүлчү тилекчилер болуп келген муракчы коллективтер бисте бар. Олар сүт саалдазының чыл планын ВЛКСМ-ниң 50 чылының ыраак-тиңде амыр күсүдери дээш улам күнженишкенин демиселди бо хүндөргө үргүлчүлүп туралар.

Бүдүрүлгечи эки көргүзүлгери-биле, төлөпти аамы-чаңы-биле чонун бедик хүндүткелин чаалап алган кайгамчык анык шолбанар бистик республикада ам чүс-чүс. Оларның ишинден «Барлык» совхозта комсомолчу саямчы М. Чодураанын, «Чыраа-Бажы» совхозта Н. Таанын, «Межегей» совхозта О. Нара-кысты, «Россия» совхозта Г. Шарыповтун, «Сүт-Хөл» совхозта И. Ондар биле О. Шортаткын, «Нызыл таразы» колхозта М. Сарыг-оолдун, «Элегес» совхозта анык хойжу С. Сурузкин, Өвүрүнүн «Нызыл тук» колхозта М. Ижит-Доржунун, «Тээли» совхозта М. Мукайлынын, СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхозта О. Бегиниң аттарын улуг чоргаарал-биле ааар бис.

Анык республиканың улустарын, туугу хөдөн, транспорт болгаш улус амыл-агыныг өске-даа адырларын сайзырадырыгга бистик оолдар, кыстарының кирип келген

Кремльге беседа

Сентябрь 25-те Кремльге СЭКП ТК-ның Чингиле секретары Л. И. Брежневтиң, ССРЗ-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. В. Подгорныйның болгаш ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгиниң Иранниң шахиншагы Мохаммед Реза Пехлеви-биле беседаны болган.

Найралчы, ас-сеткиллик чорутуун байдалыгга эркен беседа үезинде ССРЗ биле Ираның аразында ийи талааның чагай кола-хөлбө харылзаларын улам ийи хөгжүдөр болгаш быжыктыгга айтырылганын, оол ийи-иңде ийи чуртун аразында чедишкенингер хөгжүн турар экономиктиг кыдык амыдыралыг улам ийи калбартыр айтырылганын талазы-биле, а ол ийи-иң делегейниң өйү келген чугула айтырылганын талазы-биле санал-оолдарын ажыктыг солугулаш болган.

Болгаш кирип турар улуг-хуузу база үнелеп четтинмес. Тывага аар улустарын баштайгылары — «Тыва даг-дугу», «Тыва кобальт» комбинаттарын туугуларында В. Постниковтун, Г. Губайдуллинниң, М. Сундуй-оолдун, Л. Содунамын, «Нызыл-туугу» эргелелинде В. Нонбейтун удууртканы комсомолчу аныктарының туугу бригадалары комсомолдун 50 чылында алдарыткан чарышка киришкеш, кайгамчыктыг эки түңкелдерин чедип ап келгенин демделгээри бестик өөрүлчүгү.

Ленинчи комсомолдун чартык чүс чылдыг юбилейинге бистик аныктарының сөңгөп турар белектери шынап-ла санал четтинмес, а моон сонгааргы сорулгалары оон-даа хей. «Революшчу байырлардары эң дээр демделгээриниң аргазы шийтирлеттинмес сорулгаларыгга ичкээшкени мөөнээри болур» деп Ленинчи айтышкыны удууртулга болдурбушаан, бистик комсомолчуларымыс, аныктарымыс боттарының удаас болур ол байырларын амыл-херекчи өзү-биле демделеп, ынчанга Ленинчи чагыларга шыңчызын, Коммунисттик партияга, улуска кызыгаар чок бердингенин ылаптыг бадыйнап чыдар дээринге бузурар бис.

Республиканың анык гвардиясы комсомолдун 50 чылдыг юбилейинге организация талазы-биле улам быжыккан, ийи талазы-биле кайналган болуп умуражырындаан аңгыда, элчеглиг сорулгалары шийтирлээринче бодунун бүгү күжүн, бүгү аргаларын мөөнээри апаары билдингир.

Республиканың экономиказының кол адыры — мал ажылын улам шыпкын хөгжүдериңиң эрге-ажыктары, туугу суур-жуганы сайзырадыры анык салгалдыг улам ийи-иңде киришкелгенин шыңгыы негеп турар. Мынчанга ВЛКСМ-ниң обному, хооронку, райкомнары болгаш комсомолдун эге органдары мэл ажылыгче ам-даа хай-хей оолдар, кыстары эвилелдээрин, анык өскенин күсели-биле беш чылдык шалыгычы туугулары Ак-Довуран, Хөвү-Ансыне амылчы күжүн немей мобилизастанары бодунун амыг эң чугула сорулгазы кылдыр билген турар умжурлуг.

ЫСТЫН РЕСПУБЛИКАДА

КАА-ХЕМНИҢ ТАРААЖЫЛАРЫ

Каа-Хем районунун говура-рында бүгү таргатылган шад-дык улус кезиниң тарааны ажаал алынган. Эртен неделада көк-саакчылар бузу тараа культурадарын ажаал апкан болза-да, өске амыл-агыларын дооган турары ам-даа ырак. Таргатылган бузу тараа культурадарын ажаал апкан болза-да, өске амыл-агыларын дооган турары ам-даа ырак. Таргатылган бузу тараа культурадарын ажаал апкан болза-да, өске амыл-агыларын дооган турары ам-даа ырак. Таргатылган бузу тараа культурадарын ажаал апкан болза-да, өске амыл-агыларын дооган турары ам-даа ырак.

Сөөгү үеде күнде ажаалган тарганың газы 1560 ажим турар. Ам шаддыр ажаалдан турар 150 комбайннарның бирээинге 10 за онажыг турары баай эвес, аңаа оожурга-вейи, далаштыры келген ушак-биле дөңсө баар терек.

«Октябрьның 30 чылы» колхозта кыдык муң сектар четпес тараа арткан. Недела бурун-гаар 14 комбайн күнде 80—90 саны ажаал турган болза, механизаторлар ам техниканы бедидип, 130—150 за чедирип турар апарган. Комбайнлар Петр Зазаров, Юрий Кришчун, Василий Ошников болгаш өскөлдөр-даа күнде бүдүн чартык норманы күсүдүп туралар.

(СЭТА).

Чыл планы күүсеттиниң эгелээн

Сүтү күрүңгө садырының талазы-биле чыл планын Чон-Хемниң СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхоз күүсүдери алган. Чыл планында дээр 57 тонна сүтүг ун совхоз дужааган. Беш чыл планын хуусаа бетинде күсүдери дээр чарыштын мурунку оодурунда коммунисттер чоруп турар. Саямчы Монгуш Алдын-кыс чыл эгелден бээр ийи-иң күрүңгө олаштыр 1577 килограмм сүт саган болгаш бо айда чыл хүндүлгезин күсүдүр. Оң дараазында Оор-жан Сеен чоруп орат.

Малчынарының күш-ажыгын эки организастаныс, чедишкенингер үдөөнүн ол Малдын чыгы олардажыкыны мында эки организастан. Малчынары аразында чарыштын түңкелди доктаамал үлдүрүп келген. Муракчыларын көргүзүп сабыраанда илереди, оларга шаңналарын ташып турар.

«Кыды тараачы» колхозтун Туран сүт-барзан ферманың коллектив сүтү саар дээр, ыңгарга ам 1630 килограммы алган. Боттарыгга алган социалисттик хүндүлгезин ол ыкпаш Анна Белогорская, Александр Наткина олар база-да амыр күсүдери.

ДУЖУДУ ЧААГАЙ

Эртен чайын Каа-Хем районунун «Октябрь 30 чылы» колхозу баай эвес дүжүттүг картофельди өстүргөн. Ажааттыгдан 7 гектар шөлдөн 80 центер дүжүттүг алган. Картофельди тараш, оодурулар аразын амылдан кылган механизатор Виктор Гафаровтун, Иван Завьялова баштаган сугарыкчылар зөөнөзүнүн эки ажылын артыг нежигүнери мактап турар.

Ажылалда кирген

Ажылчы чоннар депутаттарының район Совединиң күсүсүмүн шийтири-биле туугу чер хайы ула 20-20 кири кирип ийи улуг алыг чунар-бажыны туулуп, ажылалда кирген. Чунар-бажыны бус-биле изидер кылдыр дерип кылган, иңи, соок сугут дустар ба-за бар, хей уштур черлерин шеверин кылган, неделениң үш хүнүнде чалсар чокка ажылалар. Чаа чунар-бажыг алгаш, коммунал хандырылгач черинге бай-лаакчылар четтиргенин илередип туралар.

С. ТАНЫН-ООЛ.
Талы район.

Зарылгазының планын чүтлө 15.6 хуу күсүстенин.

Улуг-Хемде «Улуг хурал» колхоз дүжүт ажаал алышкынының талазы-биле өскөлдөр хожуулар туралар, амыл-агыны удууртуучулары (даргазы эш Шөгала, агроном эш Соулдай) табыраланышкан, тараанын «быжары» маллар туралар. Ол хереле амыл-агында чүтлө 115 гектарын кызыл-тазы ажаал алганын.

Келер чылдын дүжүдүгү үезин уруп алырыңче «Элегес», «Россия» совхозтар чугула кичээлгелди салган. Олар районун «Коммунизмниң хереди» колхозу бо чугула ажылды четпес организастан, өске артылар бар туралар, тараа артылар механизаторлар чээ чаа скандын туугунун оодурун маарышаан.

Тарааны, үе далаштырып тур! Бүгү күштү ажаал алышыңчы.

СЭКП-ниң төлөөлери

Будапештиже чорупкан

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының төлөөлери коммунисттик болгаш амылчы партиаларың делегей Чөвүлел хуралын белектер талазы-биле ажылыг бөлүктү болгаш комсомолуң хуралдарына киришкеш-биле сентябрь 25-те Будапештиге үлүшкен.

Төлөөлери составы: СЭКП ТК-ның секретары Б. Н. Пономарев (удуртукчу), СЭКП ТК-ның секретары К. Ф. Катусев, СЭКП ТК-ның кезигүү П. Н. Федосев, СЭКП ТК-ның Делегей кыдыгыниң эргелекчииниң оралкычы Е. И. Буслов.

АСТРАХАНЬ ОБЛАСТЬ. Колхоз, совхозтар терин мелнорастаар талазы-биле СЭКП ТК-ның 1966 чылда болган май Пленумунун төлөөлери программазын боттандырышаан, рис бүдүрерин көүдөлдүп турар. Областың рисчилери бо чылын күрүңгө 18 муң тонна хире ристи садар деп шийтирлээ. Ам областың колхоз, совхоз ховуларында рис дүжүдүп ажаал ап турар. Камызяк районун Астрхань деңизээринде эң улуг «Коммунар» совхозунун амыл-ишчилери ристиң көктүг чагай дүжүдүп өстүргөн. Рисчилер 300 ажим гектар шөлдүн бир гектарында ажаал амыр деп турар. Намдык шөлдө эң бир гектарында-на ажаал ап турар рис дүжүдү 60 центер чедип турар.

ЧУРУКТА: ристиң бедик дүжүдүп ажаал ап турар комбайнер Геннадий Иванович Косырев; бо шөлдүн бир гектарында-на оң ажаал амыр дүжүдү 55—60 центер болур.

Н. СУРОВЦЕВИЧ фотоу. СЭТА-ның фотохроникасы.

Эп-сеткил каттыштырылганының МИТИНГИЗИ

Маадыр вьетнам улус-биле эп-сеткил каттыштырылганының митингизин Ташкентте сентябрь 24-те «Силеринг талазында бис, вьетнам амыл-агылар», «Вьетнам — демоксия турар. Вьетнам — тинчээл» деп лозунгалар эркен. Аңаа Узбекстаның найзысалымын амылчы чоннары биле кыды амылчылар — беш дилгир сугарыг чогаалчылары — делегейниң литература шуулгазының киришчилери киришкен.

Ташкенттиң хооруккусу-мунуң даргазы Х. А. Асанов ол митингизин ажыттышаан, маадыр вьетнам улустун узбек найзысалында келген төлөөлериңге лаяг байыр чедирген.

Индия Мурвуу Ветнам хостарының Национал фронтунун ССРЗ-де Доктаамал төлө чериниң удууртукчуу Даг Куант. Мынаның көстүп келгенин чымылаанар димитиг адым чактап уткан. Даг Куант Минь чымылаанга болгаш оларның түдүгүдө бүгү совет улуска, делегейниң литература шуулгазының киришчилери 46 чурттарын литераторларыгга Мурвуу Вьетнамын улауун хамы хүндүлгезин илереткен, оң изиг байырыг амылчылар.

Импералистер Вьетнамга неоконфуцисттер эң улуг дайышны өскүткеш, чүтлө Мурвуу Вьетнамын эжелеп алдыр деп турар эвес, олар Азияны, Африканы болгаш Латин Американы улустарын бүгү хосталгалыг шимчээшкенин партиягга таварыштарыңче чүткүздү, ол шимчээшкениң социалисттик тургундарын берип турар дегенде доткар таварыштырып турар. Имперализмни боттарының биче болгаш туулуга чедир тилээрине

мурвуу-вьетнам патриоттар бүдүредип. Олар боттарының чөтүт демиселге Совет Эвилелиниң, социалисттик өске-даа чурттарың улустарың, депшилетип бүгү кези төрөгетиниң дегенге көргүзүп турарың оларын хамык-биле хүндүлгезин турар. Боттарың чымылаанарың бурушкан, сойгалар турар болгаш олар Силеринг демиселдер, амыр эжелекчилер, удуур демиселге бистик улаууңу соруң кирип турар.

Алексей Суков сөс алган. Делегейниң литераторлар шуулганында демиселчи Вьетнамын дегенге сөстөр үргүлчү дималыг келген. Оларны делегейниң анык-аңгы булуңнарында келген төлөөлөр, — тайбыңны болгаш хосталгалың эрге-ажыктарың үнелээр, вьетнам улустун тура-сорууга чок, оңу билер кирип чугулаан. Гуманизмниң болгаш пролетарың интернационализмниң ийеларыңа шыңгы совет литераторлар чүрөшч хандыгында вьетнам амыл-агыларын талазында деп, А. Суков чугулаан.

Амыр имперализмниң агрессивтиг удуур вьетнам улустун демиселге эргелекчи чүткүлэ бүгү дузалачымын

вьетнам амыл-агыларынга совет улус берип келген болгаш моон сонгаар-даа база бээр деп, телөөвө-вагон сентябрь, Октябрь революшчы аттыг заводтун коммунисттик күш-ажыл бригадаларын удууртуузу Н. М. Железов чугулаан.

Азия, Африка чурттарында чогаалчылар ассоциацияның ийи-иңде секретары Юзеф э-Сибан совет киришчилерин калектиг удуурамынның үнүгө бодунун үнүп каттыштырар. Вьетнам улус бо хүндөргө амыр импералистерин болгаш оларның чалаларының араатаның агрессивтиг удуур маадыр демиселде чорудуу турар. Ташкент бистик шуултууска найыралдык үлгелери болу берген. Ынчанга вьетнам улустун тинч-делегеи сым пыдаас деп чүвөни Ташкентте тура база катал чугулааксардыр бис деп, Юзеф э-Сибан чугулаан.

Вьетнам улустун шимчиге чөтүт делегейниң литераторларын чөтүт дималыг келген. Оларны делегейниң анык-аңгы булуңнарында келген төлөөлөр, — тайбыңны болгаш хосталгалың эрге-ажыктарың үнелээр, вьетнам улустун тура-сорууга чок, оңу билер кирип чугулаан. Гуманизмниң болгаш пролетарың интернационализмниң ийеларыңа шыңгы совет литераторлар чүрөшч хандыгында вьетнам амыл-агыларын талазында деп, А. Суков чугулаан.

Амыр имперализмниң агрессивтиг удуур вьетнам улустун демиселге эргелекчи чүткүлэ бүгү дузалачымын

Митингениң киришчилери — Ташкенттиң амылчы чоннарың төлөөлөкчилер, чөтүт болгаш даштын чугулаачылар резолюшун үндүргөш, вьетнам улустун маадырдыг амыл-агы боттарының шийтирлетип деген турарың мелеген. (СЭТА-ның корр).

КОМБИНАТТА ЧААРТЫЛГАЛАР

Тыяның даг үлөтүүнүн баштайгызы — Ак-Довурак комбинаттың ажилчынары болгаш инженер-техниктиң ажилдачылары бүгү делегейниң күш-ажылчы кижилеринин улуг баштыңчызы В. И. Ленинниң төрүтүнгенден бээр 100 чыл болор онуга алдар кылдыр алган социалисттик хүлээлгелерин эрестиг күүсөдип турарлар. Бүдүрүлгө планы бүгү көргүзүлгөр айы-биле ай санында ажыра күүсөткенин келген.

Планның оналдарына болгаш алдынган социалисттик хүлээлгелерин чедикшигинин ботандырыында бүдүрүлгө чорудулганы дондасмал чаартып, эртемниң чедикшигинин болгаш мурнакчы дуржулганын шингээдиң ап турары улуг ролду ойноп турар. Маңаа холбаштыр күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаар талазы-биле ба бүдүрүлгөдө канзыг ажылаар чорутулу турарын танымаал. Бүдүрүлгениң техник-экономикалык көргүзүлгөрин анализтеп, кол-мөл адырларга күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаарының элементтерин шингээдиң дээр КЗО-нук лаборториянын ийи чыл бурунгаар Ак-Довурак тургускан.

Комбинатка нитизин-биле 13 бригадалың КЗО-нук элементтерин шингээдиң-биле тускайлаан турган. Ол комплекстик бригадаларының кижилеринин 22 шактыг программа бугаар кичээлдерин эрттирген, аңаа бүдүрүлгениң чорудулганын чаа негелдөлгө дүшүртүр организастаар, планнашкынның болгаш экономикалык идиң берикшигиниң чаа системаның негелдөлгө болгаш бүдүрүлгө таамакшын эсе-даа айтырларын тодогай сайгарып чугаалашкан. Планнашкынның айтырларынга таамакшын 60 шактыг программаны бугаар кичээлдерин эрттирген.

Комбинаттың эң улуг 8 цехинде — рудиниң, фабрикада, электростанцияда, теп-септеле мастерскаянда, транспорт болгаш он-даа эсе цехтерге КЗО-га таамакшын чус хире хемчеглерин ашылдып кылган, бир эсе бо бүгүн ажылга киирер болза, он чылда 300 муң рубльиң мамналыгы тургустунар санашкындар көргүскөн.

Бүдүрүлгени болгаш күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаарының элементтерин шингээдиң хамыктын мурунда нити ууртулганын арга, методтарын болгаш инженер-техниктиң ажилдачыларының ажилын үндөйлөп-биле эде көөрүн негел келген. Бо чылдың дүртүк кварталында документтер сайгарылганын чаа арганын шактыр бис.

Күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаарыңа белеткеп бүдүрүлгениң нити чорудулганын улуг чаартылгаларын, өскерилгелерин болдуруп эгелээн. Күш-ажылды болгаш бүдүрүлгени чаартып дээр хамыктын мурунда амгы үеде хомжулуп турар участтарын нити байдалын, ажилын эде көөрүп ол болгай.

Комбинат бүдүрүлгөсүнө кол үчүстөн — рудиниң ажилчынары боттарының ажилына улуг чаартылганы чорударын төлөлдөөр. Үрүмтөп сорттаар комплекстик ашылгалга киирген сонда рудиниң ажилчынарының кол-биле руда чыгар ашылды шуут узуннаттынар. Амгы үеде рудиниң ажилчынары даг-дүгүнүң пос аргызын-га херөгелтирер эң кичи сөртүн, хол-биле чынып, аар ажилды кылып турарлар. Бүдүрүлгө чорудулганын технология хе-

мазын чаарташ, механизминин күмүс-биле каскан бүгү рудадан (ПРЖ-1) бирги сөртүн даг-дүгүн ашылдып алыр арга бар апарган. Бо чаартылганы чорудуп эгелээнин ачыында бирги чартык чылда рудиниң ажилчынарының саны 200 тургандан 150 чедир кызырылган.

Маңаа холбаштыр дээр шактырлесе чогуур айтыр базз тургустунуп келген. Комбинаттың кадрлар килдизин-биле проф-экил комитети рудиниң хосталган ажилчынары өске мергелдерге өрдөдип тургаш, оларны бүдүрүлгениң өске участкларына ашылгаар дээр амдыгааштан эгелеп тодогай хемчеглерин алыр умурулгалар.

Күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаары бүдүрүлгө-техника, геология, капитал-тууду, материал-техникти хандырылга, маркшейдер болгаш он-даа өске килдистерден негелден куштелдер. Бир эсе КЗО-га белеткеп планын долору-биле күүсөдип, даг-дүгүнүң «Ж-1» марказынын орунуга «ПРЖ-1» марканы бүдүрүрүн чедип алыр болуурусса, чылда 700 муң рубльиң өрүлгөзү бисе тургустунар.

Даг-дүгүнүң руданың тыялыгы болгаш өңү чер ишинде чыдар байдалы чангыс ай эвес. Ынчаарга чедир бүтпөз сүд-далдардан эртен чартык чылда даг-дүгү тыялыгы планы чүгдө 65 хуу күүсөткенин. Бир эсе эки шынарлыг руданың тыялыгын колдадып туруп бээр болуурусса, үр эсе үе эртерге, планын кол көргүзүлгөрин күүсөдир бергедей бээр, ону улур санап, бөдөр керек. Ону болдурусса, төлөдө, күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаарыңа белеткеп үндөйлөп күш-ажылды болгаш бүдүрүлгө чорудулганын эде организастаары чугула. Бүдүрүлгениң келир үедеги айтырларыңа нити-чээги салыры инженер-техниктиң ажилдачыларының хүлээлгези болур.

Күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаарының базз бир кол негелдөөр эртемниң чедикшигинин, мурнакчыларын дуржулганын бүдүрүлгө негелдөөр болгай. Бисте бо ашыл ам-даа чогуур негелдөөр чедир тургустунмаан, ала-чайгаарлаашкынны кирип турар деп чугаалал болур. Мурнакчы дуржулганын шыналары үзүктөлгөсүн ашылдып турарлар. Техниктиң литературалар-биле ажил ажилчынарының ортунда организастаашкынмаан. Бо талазы-биле күш-ажыл болгаш шалың килдизиниң, кадрлар килдизиниң базз рудиниң чептес ашылдып турарын демдегээр керек.

Күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаары, бүдүрүлгө эстетизин ажилчынарының бедик бурунчулуг ашылдарыңа таарымчалыг байдалды тургузарын негеп турар. Маңаа хамараштыр кылдынган чүүлдер хей, ынчалзамок ажилчынын бүрүзүн чүгдө бүдүрүлгениң культуразына эвес, а бугулар бедик культураның ажилчыны кижиниң нити чедиктениң чедир кижизидери бистин хүлээлгези.

Күш-ажылды эртемге үндөйлөп организастаарыңа таамакшын бисте кылдынган болгаш планнашкын чамдык чүүлдерин дугайын чугаалашкан. Хей-нитиниң ийи дузаланычы-биле бир демик ашылдаар болза, хей чүүлү кылып болурун бистин дуржулганын бадыткан.

А. ЕФИМОВ,
кол инженер.

АВРУНЧУ МЕДЭЭЛЕР

МЕХАНИЗАТОР АЛЫШКЫЛАР

★ МАЛГА БЫЖЫГ чеч-суур. Таран чуртта эки шынарлыг ашыл арга дөп мисалын чорут турары бо хүнеринде Чон-Хемчин районда Партиязың ХХІІ съездин аттыг совхозтук механизаторлар кампанияда чангыс кижиге хаара тутулган, шудургу ашылдып турарлар. Оларнын арамында өгүдте алышкыларның бо сезонда кызымаккай күш-ажылды совхозтук дирекция чери, ашылдын комитети наш уула демдегелген. Олар 4 киши. Домбай-оол, Сары-Тараа, Мочан-Тараа үш комбайнерлер, а дүртүк Кара-Тараа тракторист.

Чайгы үеде ситен нестиреринге алышкылар хүн, декада нормаларн аргутуу азыр күсөдип, мурнакчы ашылдып келгенер. Ам дүжүт дөп дөп-дөп база-ла мурал, хүнде 10 ганың орунуга 12, 13 га черин таразып ажаап ап, илдемейдиң ашылдып турарлар. Алышкыларның нургу-лаа комсомолчулар ВЛКСМ-нин 50 чылдың юбилейин күш-ажылчы белеткип уткуур дээр могай чок ашылдып турарлар.

В. МОНГУШ.

НЕМЕРЕ ЧЕМ

★ ЧАЛАНА. (Телефон-бесе). Чон-Хемчин районун Хайракан кодоэ Советинде Сарылар Халмаа бригадирин 12 кижиге состав-тыг бригада 2 хүнүг шеф организастааш 105 тонна саваны болуу сараптаан. Бригада совхозтук тараа ховуларында саван бөдөрүн ам-даа үргүчүлөп турар.

★ БАП-ТАЙГА районун Кара-Хол кодоэ Советинде өскөдө «Эң кичи культурада өскөдө дөп» — деп социалисттик чарыкты кааберткаан. Ылангыс колхозтук комсомол организастааш октябрь 20-де чедир ашыл өскөдөлерин аргутуу чарыктын түн-нелин үндүргөн турарын шактыраран.

Баштыкчының юбилейине турсааткан чарыктын түн-нелин ай, негелде савында өскөдө, 1970 чылда чедир бо күнүг терешкениң дөп-дөп өскөдө колхозтук сүдүрүп өскөдө бурунчулук чекет турары дөп партия, комсомол организастааш. Көдө Советтин таамакшын кампанияда болгаш колхозта дээр-женер чөөдө киңээлгөй күштелерин, ашылдып кил-келген.

Колхоз төвүнде библиотека В. И. Ленинге турсааткан номнар, баштыкчының портреттерин дөп-дөп тускай бу-дуну берип кылган. Чурта-кын чон, өскөдө бурунчулук баштыкчыга таамакшын кампанияда ашылдып турарлар.

А. ЕФИМОВ.

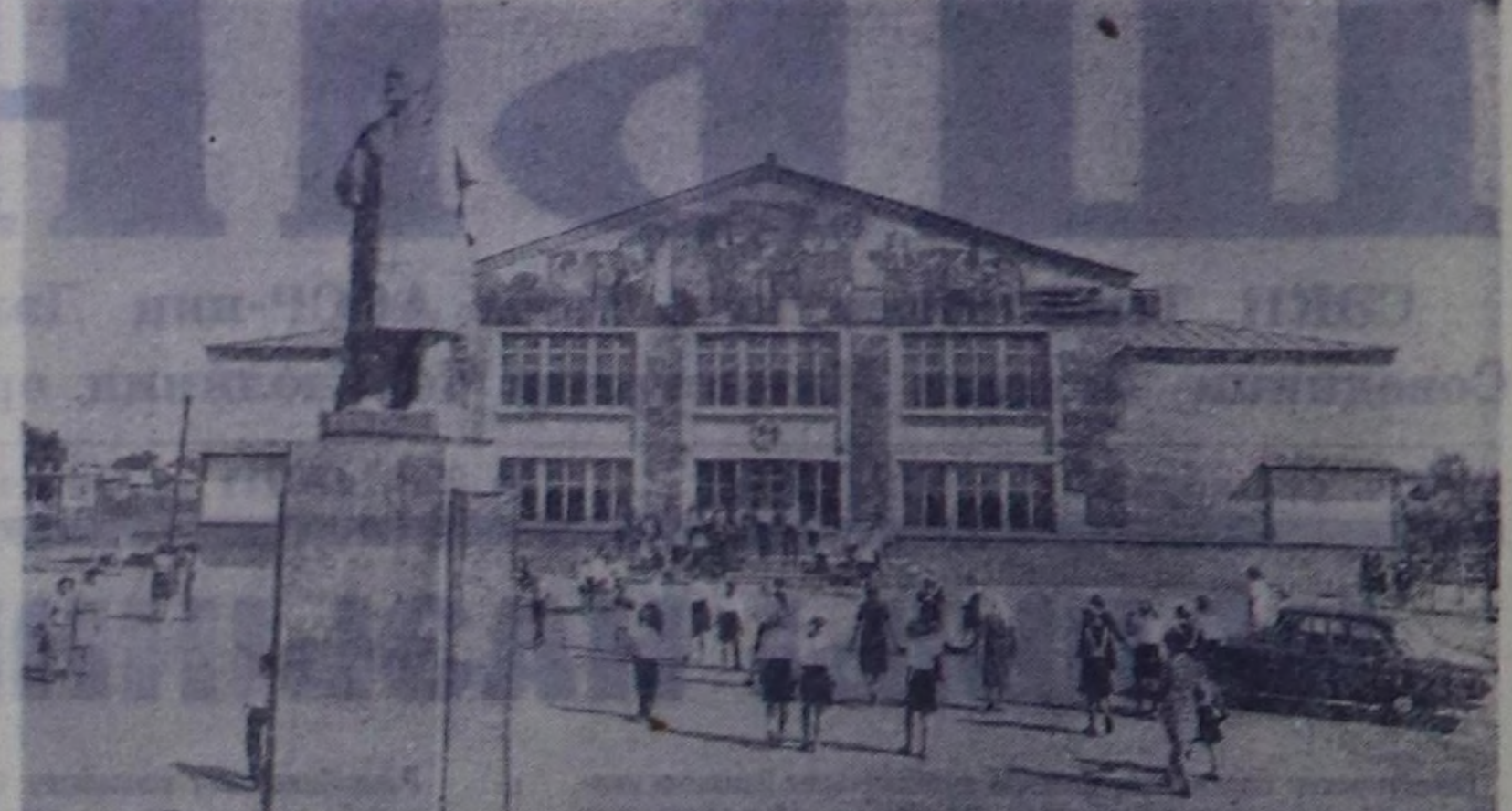
ЛЕНИН ОРДЕННИГ, ЛЕНИН АТТЫГ

Куйбышев областың Бель-мечеринговск районуң улуг болгаш экономика тала-зы-биле шынар ашыл-агы-ларынның бирээс колхоз Ленинниң ады ашылдып турар. Колхозтук туугуна Ленин орденни ашылдып турар.

Көдө ашыл-агы артеди 27 муң гектар шолдуг.

Күш-ажылды эки органи-астааш болгаш он белек бүдүрүлгө колхозчулар-нын чагай дүжүттү өстү-руп, хой сүт саап ап турарын чедип алырынга дуза болган. Ашыл-агы продукциязын сайгарган, чылдың-на милли-он ажык рубльиң өрүлгөзүн ап турар. Он экономика тала-зы-биле шынар колхоз-тук төн сууру — Августов-ның даштык ашыл-агынын белин тодогай херектээр. Суурда Культура бажыны, туугаа комбайны, 4 ма-на-зын, чунар-байың, шол-а, библиотека, мастерская ту-тунган. Бир квартиралыг 70 болган 16 квартиралыг үш чурттага бажынарын туу-бу-биле туткан. Бажынар-газтыг, бус-биле чылдыр одалгалыг. Суур В. И. Ленин-ниң төрүтүнген хүнүнден бээр 100 чыл болурунга та-варыштыр он-даа чараш апар. Ынчан ыш бажынар туу-бу бажынар-биле сол-ту-турар. Кудумчулары шунту ашылдып-биле шытынар, 480 өөреникчи турар база бир ор-тук школа ашылдып.

Колхоз чагай дүжүт ажаап алгаш, хүрүнүн чатындап ийи катан хой, барык 180 муң центнер тарапын күрөскө саткан. Мал ашылдып про-

дүктүлериң садыр пландап дыка ажыра күүсөткенин турар.

Колхозчулар боттарының чедикшигинин В. И. Ленин-ниң төрүтүнген хүнүнден бээр 100 чыл болурунга ту-расааткан.

Чуруктарда: (үстүлдө) — колхозтук 400 олурутту Куль-тура бажыны болган юбилей-жи социалисттик чарыктын мурнакчылары — малчынары (адаанда чуртта, солгай талдан он тадаа) санычы В. Шингарева, бригадир З. Прохорова сааныч Н. Ми-ровская.

В. САВОСТЬЯНОВ бисе А. ОВЧИННИКОВТУҢ фото-лары. СЭТА-ның фотохрон-иказы.

Хүннүн айтыры: КЫСТАГЛААШКЫН

Көдө ашыл-агы өргөлдө-риниң техниктиң чөвүлениң Тес-Хем районун ашыл-агы-лар кыштаглаашкына кан-чар белеткени турарын дугайында айтырып чуга-лашкан. Нитиан-биле ашыл-агы бүрүз кыштаглаашкын-га белеткеп ашылдыр чорудуп турар. Оларнын иштинде чамдык черлерде организастыг, өскерилгө дыка өскүм темпиди чоруп турар.

«Көдө» колхозтук тууду чылдагы малчынарга бей чылды беш бажынын немей тууду берген. Малчынар чурттаар 36 бажынын 31-ниң агар септелгенин чорут-кан. Амгы үеде чунар-бажы-нарын, кызыл-булунарын септелгенин чоруп турар, а мал кажаларынын септелгенин өскүм. Мал чеминиң белеткени-ниң планы чүгдө 37-ле хуу күүсөткенин. Кыштагарже мал чемин сөвүтүп черидери-биле 5 автомашына, 7 тер-гелди тракторну бажылалан. 420 тонна ситенин кышта-гарже сөвүткен. «Ак-Эрик» колхоз мал чемин белеткээр планын өске ашыл-агылар-дан дээр күүсөдип турар.

Ынчалза-даа кыштагарже сөвүткөргө мында организастык, септеле болгаш ка-жаалар тууларында дөп өвө-нө.

Белеткел кошкак

ну ашылдып тургускан. Инек кажалары шунту белең, шээр мал кажаларының хей кезин, база септелгенин. Ийи ашыл-агының кайгызында-даа өскөдө бөдүрүлгүн он өлүгө чыл-даагааш ашылдып чоруттайн турар. «Ак-Эрик» колхозтук малчынарын чурттаар бажынарын септелгенин дөп-дөп, өлгөрин чыгып кил-дирер болгаш брезент-биле мынчага дээр чылгылап бер-бөз.

«Тес-Хем» совхозта кыш-таглаашкыга белеткеп онза багай байдалда. Инек мал-чынарын, хураган үзүш-күн добулдаан. Мал чеминге 2270 тонна ситен, 1936 тонна ситен, 1744 тонна саванын белеткеп алыры планнаан

турган. Амгы үеде ситенин чүгдө үштүң бир кезин, ситос-тук 25 хууу белеткенин, концентраттыг мал чеминиң сөвүткенин база өскүм. Чунар-бажынарын, кызыл-булу-нарын капиталдык болгаш агар септелгени кылдырмаан. Совхозта малчынар чедип-ле, мыйыстыг бода болгаш шээр малга база бизаа кадарында ам-даа 32 кижиге херөгелтирер турар. Хойнуң 94 кажалары-ның чүгдө он дөртү, 67 хура-ган кажаларынын чөвүлүн, 31 инек кажаларынын тозу бе-лен деп санаттынын турар. Өске үүрмек септелгелерден ашылды, шээр болгаш бода малды 14 кажаларын ам-чаа-ла тууду бер деп дирек-тор эш Балчир-оол, кол зоо-техник эш Теевез аапар турар. Кышты чөвөгөн белеткеп уткуур чорук күрүнгө улуг когарал чедирер деп чүвени совхозтук удуручулары-даа, тускай эртемниңлери-даа би-лип турар.

Кыштаглаашкыга белеткеп-

диг байдалын экижидери-биле мал кажаларынын иштин кургудыр, өдөкти бөдөр, сеп-телгенин темпиди дүгелдир, бүгү кажаларга дезинфекцияны чорудар. Ол ышшаа фер-малар, бригадалар топтерини, кыштагарын дөп-дөп ашылдып чугула. Чурттага бажынарын, чунар-бажы-нарын, кызыл-булунарын сеп-теле-дерилгенин кыска хууулаа эки шынарлыг чоруд-лар. Кыштаглаашкын үзүнде херөгелтирер өт-херекселдер-ни тып, четчелээр, кууду-ру шунтуу ашылдып турарын чедип алыр. Ол ышшаа болунар аргаларын ашылдып турган, мал чеминиң «белет-кени» темпиди дүгелдир, Булун-буру чылдагыны ко-хозчуларын, совхоз ашыл-чыларынын күжүн «өөнөп», албан-хазакчыларын шеф ду-зазын организастаар херек.

Н. ЧЫНДЫГЫР,
районун улусун контроль-комитетиниң даргазы.

Дээштиг хемчег албас болза, бергедээр

Чайгы үеде малга четир санныг эки шынарлыг чеч-суу-рун белеткеп тургускан. Кыштагарын ай-шаанда септеп кы-лары малды кыштан менди ажыраарын өт-не кол арганы ол. Тожу районун «Май 1» көдө ашыл-агы артеди артеди чылын ситен, ситос белеткээр планын күүсөдип шыдабайн барган. Он түннелинде нитизин-биле 356 баш мал хоран. Бо талазы-биле амгы байдал артеди чылдан дээрдевейн тур-рар. Августун төңүзүнде мөдө-биле алырга, ситен негээр планын 66 хуу, ситос салырылгы планын 48 хуу күүсөткен. Мал чеминиң белеткенин темпиди дыка өскүмүз. Он а-гыда мал кыштагарында кажалар-хоранын болгаш малчына-рын чурттаар бажынарын септелгенин чорутуу кичээл-гей салдымын турар. Кунтүг-Бажыга 150 инек чаа ка-жаа тууду, сүт-бараан фермазында кажаларын болгаш малчынар чурттаар бажынарын септелгенин чорудуру, шээр малды дөп ашты черге кыштагалары планда көрдү-ген. Бо ашылдыр мынчага чедир кылдырмаан.

Колхозта ветеринари ашылды күдү дөңдөдө. Мал эмне-ленин үчүстөп эчигин турган Елизавета Ооржак ашылдыга аа-харысалаа чок чорупу көргүзүп, сүт-бараан болгаш ийи фермаларында, ырак-даа, чок-даа черлерде чурттап турар малчынарга барбас, малга ветеринари дуузын чедирбей келген. Мал калдыр чылдагаан-биле алган тааварылда даап болот турар шынылаа кылган, чүгдө акт бижирл-биле өлөжип турган. Мал кажаларын дезинфекциалар ашыл-дарын чоруттайн келген.

Колхозта малдын үчөт-өтүдү сандаргай байдалда. Малды чайлагалдыр, кыштагалдыр черлериниң өт-сиген курзавы-рын болгаш тус черин байдалын малга тааржы, таарым-пазын өөренип көргөп, оларларын чогуур планын тургузары зоотехник кижиниң кол хүлээлгези. Илгит түбүжө колхозта кол зоотехник эш Дөвүт кадарчыларын колданын белин чет-че кезикпейн турар. Кыштаглаашкынын планын кабинетке саззын кырынга чоттадып кылары-биле өлөжип турар.

Колхозтун Көгей-Ойда чары. Үзүдө. Дойлу-Чөлө ийи фер-маларында байдал дүвүренип. Артеди баштаар чери, партия организастааш кижилерин амдыларга байдалын соңуургап көрбөй турар. Оларнын чурттап олурар оран-савазын септеп, чылдыр бээр ашылды организастааш келген. Мал ашыл-агы тускай артемингелери ийи фермаларыне колчуг ховар баар. Ийи фермаларынын бригадирлери кадатты хайгааралга албайн турар. Он уламдында дыка хей ишдер, ийи анай-ларын бөрүгө чидиртип, уугу каражаа чедирер турар. Бри-гадирлериң талазында ай өтчүлүн эренгелеп кылып, ону чо-гуур өй-шаанда дужаалас чоруткар база бар. Чоокта чаа дөрт кижиге составтыг комиссия ийи санаашкынын чоруткан. Он түннелинде кадарчы бүрүзүнүн харысалаа чогуулан өртү-мал-биле 6—7 ийи четпес болган.

Мал ашылдында шак мындыг четкестериниң бары тускай артемингелерин ашылдыга харысалаа чок чорупу херечилеп турар.

М. ХЕРТЕН.

Саанчы Анна Одушпай

Номчукчу бо чурукту көргөш, чугаа чок-ла «лаарангыч-дыр» дээр бөр. Инек эрөө чүе чөк-ла харын. Инек-даа бо ашыл кыстың кол мергески, ону чедип алганы сөдүн кижиге Юбилейиң — 1967 чылда Каз-Хемте «Тилдиге» колхозтук ашыл-ишчелери багай эес күш-ажылчы көргү-зүлгөдөргө үдөөнөр. Ынчан артедиң колдестериниң өр-

тууга калбарган социалисттик чарыктын дээр черин Пет-ропавловка сүт-бараан фермазынын коллективин алган.

Мурнуңда хожуангай ферманы мурнакчыларын отуруу-га кирип, бодуну организастааш көргөскөн дөп, ферманын бригадирин өске ашылды дөпшөткөн. Он хүлээ-лгези ферманын дуржулгалыг санычыны Сенли Дожуга даа-дырган турган. Чогун-на ынчан чаа ашылга томулуккан санычынын орунуга салгылаа ашылдаар күзелин комсо-молчу кыс Анна Одушпай илереткен.

Он бээр ийи чыл эркен. Ол ам саанчылаашаан, ферма-нын үчүлгүн хүлээлгезин чедикшигин күүсөдөп турар. Эртен сөс айларда болуңа быжылдатынган 30 инезин бирээштен-не 1375 литр сүттү саткан. Анык саанчы чыл хүлээлгезин хуусааан эрте күүсөдир чоруданы салып тур-рар.

ЧУРУКТА: комсомолчу А. Одушпай хостуг шагында даа-панып олур.

В. МОЛЫИ

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотогу.

КАДРЛАРЖЕ сагыш салыр

Советтер культура чыры-дышкын ашыл черлеринде ашылдып турар тускай арте-мингелери оран-бажы-биле өй-шаанда хандырып, оларнын доктаамал ашылдырынга таа-рымчалыг байдалын тургу-зарын чедип алган. Он чы-жээге, Тес-Хем райкулусом-ну, райкультура килдизин (ор-

ян кадрларын көдөэ Советтер, райкулусомдан эгелээн, эки хүлээп ап, оран-бажы-биле бир дуугарында бурун хан-дырган. Бо чорук чүңү көргү-зүп турары дөп, үстүндө ашыл үнчөг районнар кадрага ашыл салып салышкынын иле-релин, ийи хей-нити органи-зацациялар кижилер дуга-

гелекчези Б. Б. Шарпен), ол районун Шуурман, Ак-Эрик, Берт-Даг көдөэ Советтерин кирип болур. Каз-Хем рай-онунуң күүсөкчи комитетин, райкультура килдизин (эрте-лекчези Л. Е. Раднева), Бүрөк-Аксис, Сизим. Кундустуг-Аксис, Сүт-Бажы көдөэ Советте-рин бээр эки деп демдегелер болур. Мургаларын музунга индизин бажыларын оран-бажы-биле өй-шаанда хандырып Ак-Довурак хоор-рай Советиниң күсүмүк бол-гаш Хову-Аксис суур Советиниң күсүмүк чедип алганын демдегелер болур.

Тес-Хем районуң культу-ра чырыдышкын ашыл чер-леринде тускай артемингелер чедир кадрлар херек турган. Мону хандырып бөрүн культу-ра килдизин Тыва АССР-иниң культура министрствозундан дөңдө. Бо чатыг бугаар аны-ла кадрларын чорудуп берген.

Бо барган тускай артемингелер кадрларын райкулусом, культу-ра килдизин эки хүлээп а-ган. Барган кадрларын оран-бажы-биле өй-шаанда ханды-рып, оттуулар ыжын дүжү-түп, бир дуугар тааварылда-сто, сандык орун, дерит-херекселдер-биле хандырган.

Ындыг чиктеги Каз-Хем районундан көргүзүп болур. Культура министрствозу бо чылдын ол райоңе тускай артемингелер 7 кадрларын херэг-дөөн бугаар чоруткан, ашыл-

ында улуг кичээлгөй сазы, кадрларын багай эес утка-нынн база бир херечин бо-лур.

Бо үстүндө демдегелен чедикшигин-биле малды культу-ра ашыл черлериниң кадр-ларын ашылдыр-чурттаар-газын хайгаарал көрбөс, олар-нын чурттаар оран-бажы-биле хандырыбас, оларга матери-алдык болгаш моральдык дуза көргүсөс, харын оларга кар-жыларын чорутуу бистип республиканың чамдын көдөэ Советтеринде болгаш райо-нын культура килдизинде-риде ам-даа бар. Чижээ, Ба-рыш-Хемчин райкулусом, он культура килдизин (эрте-лекчези эш О. Диспетр), Биз-Хем рай-кулусом, он культура килди-зи (эрте-лекчези эш А. Петро-ва) тускай артемингелер кадр-ларын чурттаар оран-бажы-биле хандырылганын, ол райо-нара 1968 чылда көдөэ клуб-та болгаш библиотеканың эр-гелекчелеринден 7—8 чедир кижиге солчуп, ол ашылды кар-ган, чоруп турда культу-ра килдизиниң көдөэ Советтер кадары-даа хемчег албайн, харын он чылдага-нын тылпас тургудула.

1968 чылда Кайкыиниң би-блиотекта техниктуну дооскан Вера Монгушту Барыш-Хем-чик райкультура килдизиниң

чатын бугаар ол райоңе чоруткан турган. Вера Мон-гуш ол райоңга барган, бүдүн чартык ай иштинде бажың чок, бажынар кезин хонуп турган. Он түннелинде ол кижиге багай байдалга таавары-шкан. Ол ышшаа Кайкы библи-отекта техниктуну дооскан Вера Монгушту Чогуура көдөэ Со-ветиниң библиотекта эртелек-чизинге ашылдып чедир берген.

Улуг-Хем райкулусомуну культура килдизиниң буруу-биле оран-бажы-биле хан-дырылганын, 10 хонук иш-тинде бажың чок, бажынарга хонаттап турган, он түнне-линде Монгуш ол а

